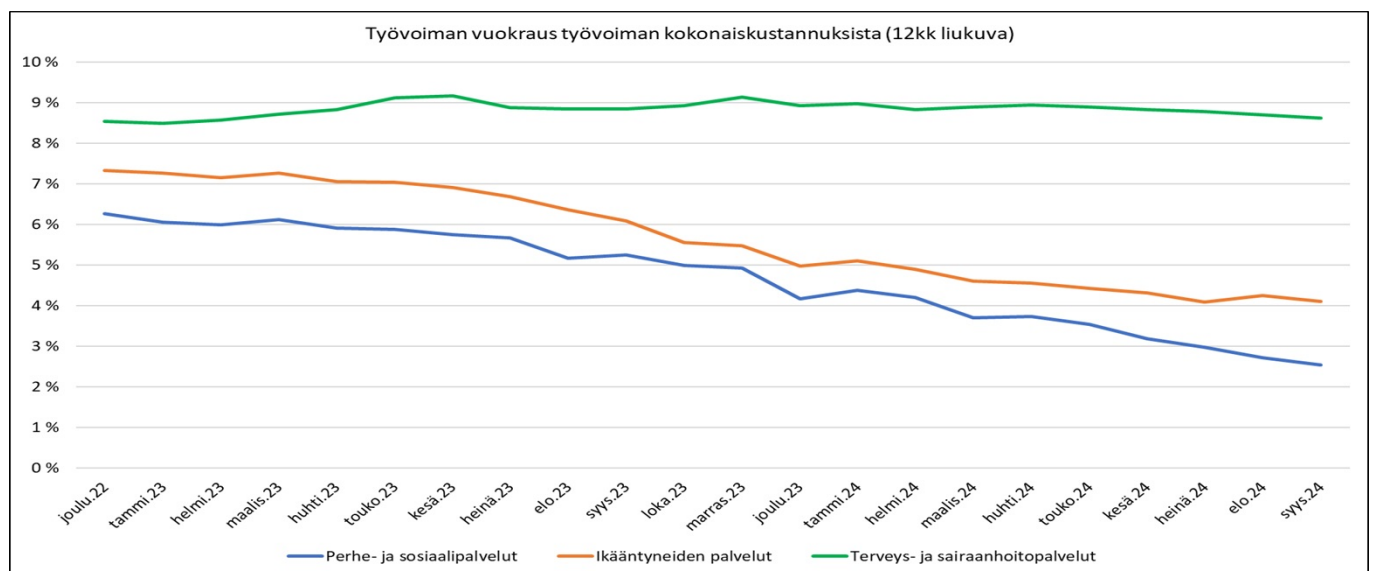

Vastaus valtuustoaloitteeseen 13.11.2024 - Vuokratyövoiman ja erityisryhmien asumispalveluiden hinnoittelu KKV:n selvitettäväksi - Pekka Puustinen ym.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vuosien 2023–2024 toimintakulujen kehitystä selittää ja talouden tasapainottamista vaikeuttaa pitkään jatkunut, omaa palvelutuotantoa kalliimpien ostopalvelujen käyttö ja niihin liittyvät, ennakoinnattomat hintojen korotukset. Tuoreimman tilinpäätösennusteen mukaan hyvinvointialueen vuoden 2024 talouden toteuma on päätyössä n. 47 milj. euroa alijäämäiseksi. Menoilytysten taustalla on ostopalvelujen ennakoitua runsaampi käyttö erityisesti perhe- ja sosiaalipalveluissa sekä terveys- ja sairaanhoitopalveluissa. Toimialueet ovat joutuneet turvautumaan vuokratyövoiman käyttöön ja lääkäripalvelujen ostoihin tilanteissa, joissa lakisääteiset palvelut on alueen asukkaille turvattava, eikä osaavaa henkilöstöä ole ollut muuten saatavissa.

Palvelutuotannon toimialueiden ostopalveluista on tehty laaja analyysi lokakuussa 2024 ja sen tulokset on esitelty aluehallitukselle. Ostopalvelujen käytön hallinta ja strateginen ohjaus on monimutkainen kokonaisuus, johon liittyy mm. palvelujen tarpeen arviointi, palvelujen kilpailutus ja sopimusten hallinta, ostamiseen/hankintoihin liittyvä päätöksenteko, talouden seuranta- ja raportointikäytänteet. Hyvinvointialueen talouden tasapainottamisen varmistamiseksi on vuoden 2025 alusta alkaen käynnistetty ostopalvelujen strateginen ohjaus -hanke. Hanke toteutetaan ulkopuolisen asiantuntijatahon tuella ja se on yksi neljästä hyvinvointialueen johtamisen ja toiminnan kehittämisen strategisesta painopisteestä vuosina 2025–2026.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on vuoden 2023 alusta lähtien kiinnitetty huomiota ostopalvelujen ja erityisesti vuokratyövoiman käyttöön. Työvoiman vuokrauksen osuus työvoiman kokonaiskustannuksista on alentunut erityisesti Perhe- ja sosiaalipalveluissa ja Ikääntyneiden palveluissa syyskuun 2024 loppuun mennessä. Myös terveys- ja sairaanhoitopalveluissa lääkäripalvelujen ostoja on kyetty hillitsemään loppuvuoden 2024 aikana onnistuneiden rekrytointien seurauksena.

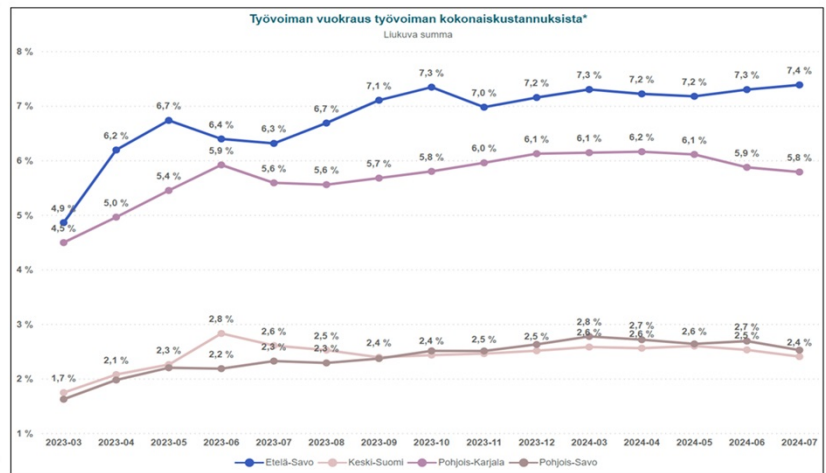

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen marraskuussa 2023 pidetyssä vuosineuvottelussa yksi alueellemme annetuista ministeriöiden suosituksista koski työvoiman vuokrauksen vähentämistä. Alueellamme vuokratyövoiman käytön kehitys on ollut ministeriön suositusten mukaista.

Itä-Suomen yhteistyöalue

Työvoiman vuokrauksen osuus työvoiman kokonaiskustannuksista* vuoden 2024 heinäkuussa on

- laskenut hieman Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueilla.
- noussut hieman samalla tasolla Etelä-Savon hyvinvointialueella.
- **Etelä-Savon luku on edelleen kohtalaisen korkea verrattuna maan keskiarvoon ja nousua tulee pitää silmällä**

Lähde: Hyvinvointialueiden vuosineljännes- ja kuukausiraportointi Valtiokonttori, analyysi ja laskenta: VM-HVO

*Työvoiman vuokraus / (Työvoiman vuokraus + Henkilöstökulut), 12 kk liukuva summa

Erittäin kallis vuokratyövoiman käyttö sote-palveluissa on muodostunut ongelmaksi myös julkisen talouden sopeuttamisen näkökulmasta. Hyvinvointialueilla on rajalliset mahdollisuudet omin toimin vaikuttaa työvoiman saantiin alueillaan ja sen myötä vuokratyövoiman käytöstä aiheutuviin kustannuksiin. Hyvinvointialueet ovat useaan otteeseen tuoneet ministeriöille esille tarpeen vuokratyövoimaa koskevan lakisääteisen hintakaton tai muun ohjausmekanismin tarpeesta kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Alueiden ja ministeriöiden johtavien viranhaltijoiden välisissä keskusteluissa hintakatto on tulkittu kilpailun rajoittamiseksi, eikä siihen liittyviä lakimuutoksia ole tämänhetkisen tiedon mukaan valmisteilla.

Hyvinvointialuejohtajien verkosto H23 on 15.1.2025 kokouksessaan päättänyt käynnistää vuokratyövoiman käyttöä ja vaihtoehtoisia toimintamalleja sekä kustannustason hillintää mahdollistavien mallien selvitystyön. Selvityksen tekemiselle on myönnetty valtionavustus ja se on tarkoitus toteuttaa 1.3.2025 - 31.8.2026 välisenä aikana. Vastaavasta, kansallisesti ohjatusta sote-alan vuokratyövoiman käytön mallista on saatu hyviä kokemuksia mm. Ruotsista. Itä-Suomen yhteistyöalueelta tullaan nimeämään jäsenet mallin valmistelutyöryhmään alkuvuonna 2025.

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan, että Kuluttajavalvontaviraston tulisi selvittää, valtitseeko vuokratyövoima- ja asumispalvelu -markkinoilla hintakartelli. Kuluttajavalvontavirasto on ollut yhteydessä kuntayhtymiin alkuvuodesta 2022, kun markkinajohtajina toimivat hoivayritykset ensimmäisen kerran irtisanoivat yksipuolisesti asumispalvelujen ostosopimukset mitoitussääntömuutoksiin liittyen. Uuden selvityksen tarve ei ole noussut esille hyvinvointialueiden ja ministeriöiden johtavien viranhaltijoiden tapaamisissa. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella, kuten muillakin alueilla, ostopalvelut kilpailutetaan julkisia hankintoja ohjaavan lainsäädännön mukaisesti ja palvelujen hinnat määräytyvät alueellisen markkinatilanteen mukaisesti. Kattohintojen käyttäminen tarjousten jättövaiheessa on nykyäänkin mahdollista, joskin siihen voi liittyä

palvelutuotannon jatkuvuuteen liittyviä riskejä erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joilla yksityisiä palvelujentuottajia on määrällisesti vähän.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella on hyvä varmistaa, että lakisääteisten palvelujen järjestämisessä säilyy riittävä oma palvelutuotanto, jolloin ostopalvelut parhaillaan täydentävät ja monipuolistavat itse tuotettuja palveluja. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue on mukana THL:n yksikkökustannushankkeessa, jonka tavoitteena on tuottaa vertailukelpoista tietoa sote-palvelujen yksikkökustannuksista hyvinvointialueiden toiminnan kustannustehokkuuden lisäämiseksi.

Kirsi Leivonen

Hyvinvointialuejohtaja